
ДИСКУСІЯ ЯК ОДИН З ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ У ВНЗ

УДК 378.147:81'243

Давиденко О. Б.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

У статті висвітлюються особливості методу дискусії при навчанні іноземній мові і його роль у процесі формування іншомовної комунікативної компетенції.

Ключові слова: *дискусія, методи навчання, комунікативна компетенція, інтерактивний метод.*

У сучасному світі у зв'язку зі стрімким зростанням інформаційного потоку в умовах значного розширення ділових, професійних і культурних зв'язків особливої актуальності набуває проблема оптимізації навчання іноземних мов і визначення провідних цілей, завдань, а також засобів їх реалізації. У квітні 1997 р. Радою Європи була схвалена остання редакція документа, що отримав назву "Сучасні мови: вивчення, навчання, оцінка. Загальноєвропейська компетенція" ("Modern Languages. Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of reference"). "Загальноєвропейська компетенція" не ставить завдання пропаганди єдиної методики навчання іноземним мовам. Функція цього документа - допомогти всім зацікавленим особам (учням, вчителям, студентам, викладачам, авторам навчальних матеріалів, роботодавцям і т.д.) зорієнтуватися у виборі того чи іншого шляху оволодіння іноземними мовами [1].

Важливого значення набуває застосування у навчальному процесі інноваційних форм та методів навчання. Проблема застосування новітніх технологій при вивченні іноземної мови у вищій школі стала предметом активних наукових пошуків вітчизняних та зарубіжних дослідників. Питання застосування інноваційних технологій висвітлено у працях українських вчених Д. Давиденко, Т. Ковалю, В. Краснопольського, В. Масальського, М. Онищенка,

Е. Полата, О. Пометуна, Л. Пироженка та інших.

Використовуючи нові методи навчання, необхідно скорочувати розрив між теоретичними і практичними знаннями студентів і реаліями ділового світу, які знаходяться в постійному русі. Ефективність того чи іншого методу завжди залежить від цілей і умов навчання, від категорії студентів і від багатьох інших причин. Отже, на сучасному етапі необхідно використовувати комплексні, інтегративні методи, які увібрали в себе елементи різних методів або варіативні технології.

Метою й завданням статті є висвітлення важливості дискусії як одного із сучасних методів навчання іноземним мовам у процесі формування іншомовної комунікативної компетенції.

Дискусія – форма колективного обговорення, мета якої — виявити істину через зіставлення різних поглядів, правильне розв'язання проблеми. Під час такого обговорення виявляються різні позиції, а емоційно-інтелектуальний поштовх пробуджує бажання активно мислити [2]. В основі методу дискусії лежить якась проблема, тому цей метод відносять до так званих проблемних методів навчання. Дискусія як спосіб передачі знань у системі "викладач – студент", "студент – студент" є методом зі сталими традиціями. Вона має кілька різновидів: дискусія, пов'язана з викладом; дискусія круглого столу; дискусія групова; дискусія оглядова (загальна); мозкова атака та ін.

Метод дискусії використовується для формування комунікативної, соціокультурної та прагматичної компетенції студентів. Вибір цього методу для навчання іноземній мові зумовлено декількома причинами:

1) дискусія є однією з форм вправ, наближених до природних умов спілкування, мовленнєві дії учасників комунікативного процесу у цьому випадку подібні до тих, які мають вияв у реальних умовах спілкування;

2) дискусія дозволяє виробляти і розвивати у студентів уміння актуалізувати в момент мовлення мовні засоби, необхідні для адекватного вираження думки; уміння вирішувати різні завдання: відстоювати власний погляд, підтверджуючи його переконливими доказами, критично ставитись до чужої думки, при необхідності спростовувати її; уміння будувати розгорнуте

висловлювання іноземною мовою;

3) дискусія дозволяє відібрати той дидактичний матеріал, який найповніше враховує запити певної студентської аудиторії, члени якої виступають потенційними учасниками дискусії. [3]

За допомогою цього методу студенти вчаться вести полілог або діалог, поважати чужу думку та формувати й відстоювати власну, адекватно сприймати критику чи похвалу, долати труднощі або страх перед говорінням чужою мовою й перед висловлюванням своїх власних думок. Діалог допомагає кожному студенту реалізувати свої власні здібності, використати набутий життєвий досвід для засвоєння нових знань. Зацікавленість самостійно вирішити проблему, навколо якої йде дискусія, є стимулом процесу пізнання [4].

Згідно з дослідженнями психологів та педагогів, групова дискусія підвищує мотивацію та особисте залучення учасників у вирішення проблем, що обговорюються. Студентам доводиться використовувати не лише знання іноземної мови, але й формувати власну думку, знаходити засоби, щоб відстояти свої власні позиції. З одного боку, дискусія спонукає до розвитку лексичних, граматичних, логічних навичок, з іншого – змушує студентів прислуховуватися до висловлювань, розвиваючи, таким чином, навички розуміння на слух.

Під час дискусії студенти чітко повинні уявляти те, що від них вимагається, а також чітко засвоїти правила ведення дискусії, що дозволяє сформувати певну культуру мовлення.

Основні правила ведення дискусії:

1. Відверто висловлювати думки.
2. Поважати точки зору всіх членів дискусії.
3. Слухати інших, не перебиваючи.
4. Не говорити занадто довго та занадто часто.
5. Водночас має говорити лише одна особа.
6. Дотримуватися позитивних ідей та стосунків.
7. Не критикувати себе та інших.
8. Незгоди й конфлікти відносно ідей не повинні бути направлені на

конкретну особу. [2]

Проведення дискусії складається з трьох основних етапів: підготовчий, основний, заключний.

Підготовчий етап передбачає такі завдання:

- сформулювати тему дискусії;
- визначити основні питання, які обговорюватимуться;
- підготувати основну літературу з проблеми, яка виноситься на дискусію;
- визначити місце та час проведення дискусії.

На другому етапі – основному – обговорюються питання, які внесені до порядку денного. Якщо в процесі обговорення або ж осмислення деяких моментів дискусії виникає невелика пауза, то головуючому не рекомендується її переривати, даючи можливість учасникам дискусії трохи поміркувати, оскільки це може сприяти новому повороту дискусії.

Третій етап – заключний — це підбиття підсумків. Як правило, це робить ведучий – головуючий, проте можна доручити цю справу одному із спеціалістів – учасників дискусії.

Необхідно зауважити, що роль викладача під час проведення дискусії дуже важлива. Він повинен ознайомити студентів з основними правилами ведення дискусії. Цей перелік не обов'язково має бути сталим і непорушним. Всі майбутні учасники можуть змінювати та доповнювати його, але важливо, щоб всі погодилися з кожним пунктом цих правил. Організовуючи дискусію, викладач не повинен багато говорити сам, демонструючи перевагу своїх знань над студентів. Він повинен допомагати розкритися тим, хто виступає, показати, що їх уважно слухають, створити умови невимушеної бесіди та усунути перешкоди, бути терплячим, не допускати критиканства, поважно відноситися до всіх виступаючих. Під час дискусії викладач фіксує помилки, недоліки в мовленні студентів, лише зрідка виправляючи їх; роботу над помилками доцільно провести на наступному занятті (після дискусії). Викладач не повинен контролювати дискусію, він може лише ненав'язливо спрямовувати її у потрібному русі. Дискусія не повинна перетворилася в діалог найактивніших студентів – кожен має висловити свою думку та отримати змогу її захистити.

Схематично дискусія виглядає наступним чином:

1. Початок: вступне слово ведучого, знайомство з учасниками дискусії;
2. Основна частина: виступи, репліки;
3. Резюме: підсумковий монолог ведучого;
4. Аналіз дискусії з викладачем (які були недоліки, чи було вирішене поставлене питання, чи були всі ретельно підготовлені, чи продумали всі свій виступ тощо). [5]

Таким чином необхідно призначити ведучого (за бажанням учасників дискусії) та розподілити інші ролі, до яких всі учасники мають ретельно підготуватися. Слід зазначити, що не завжди роль, яку отримує студент, співпадає з його життєвим досвідом або позицією того, хто її приймає. Викладачеві треба підготувати студентів до цього та пояснити, що вони повинні наводити аргументи лише відповідно до своєї ролі, переконуючи інших в своїй правоті. Для цього бажано попередньо вступати в невеликі дискусії з кожним зі студентів під час звичайних занять, залучаючи, по можливості, інших студентів або спонукаючи студентів до дискусій між собою. Запитання викладача повинні мати дещо провокаційний характер. Це можуть бути запитання до будь-якої з тем, що вивчається, які ставлять під сумнів слова студента, щоб він зміг захистити свою думку.

Підготовки до дискусії доцільно проводити протягом кількох попередніх занять – це робота з лексику, фразеологією, текстовим матеріалом. Викладач повинен звернути увагу студентів на нову лексику та стали вирази, які використовуються в мові, яка вивчається, під час дискусії (як розпочати дискусію, як представити себе, як попросити слова, як ввічливо залучитися до дискусія, як завершити дискусію тощо).

У процесі проведення дискусії уся увага студентів повинна зосереджуватися на її змістовому компоненті: сприйманні позиції опонента, формуванні і висловленні аргументованої власної думки щодо обговорюваного, участі у полілозі, суперечці тощо.

Безумовно, дискусію на заняттях з іноземної мови не можна порівняти з дискусіями з того чи іншого питання рідною мовою, але вона сприяє

формуванню навичок самостійного висловлювання, а також культури вести дискусію будь-якою мовою.

Таким чином, дискусія – ефективний прийом розвитку мовлення. Застосування методу дискусії дозволяє активізувати пізнавальну діяльність студентів, їх самостійність, формує культуру творчого, оперативного мислення, створює умови для використання життєвого досвіду та отриманих раніше знань для засвоєння нових. Обговорення й вирішення проблем відбувається в процесі скерованого групового спілкування, завдяки чому у студентів виробляється вміння діяти в інтересах групи, з'являється повага до інших співрозмовників, формується певна культура мовлення. Принципи співпраці й співтворчості зумовлюють високий рівень інтелектуальної активності студентів. Але цей метод вимагає від викладача ретельної підготовки, уміння стимулювати і підтримувати мовлення учасників обговорення, встановлювати сприятливий психологічний клімат під час дискусії. Атмосфера врівноваженості, взаємної довіри, відчуття рівноправності, партнерства у спілкуванні викликає у студентів задоволення від навчального процесу і підтримує бажання брати в ньому участь.

Література

1. *Common European Framework of Reference Language: Learning, Teaching, Assessment* / Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 12 с.

2. *Етика ділового спілкування: навч. посібник* / [Гриценко Т.Б., Гриценко С.П., Іщенко Т.Д. та ін.]. за редакцією Т.Б. Гриценко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.

3. *Чернишова Л.* Навчальна дискусія – один із прийомів формування навичок непідготовленого зв'язного мовлення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/teoria_praktyka_ukr_mova/vyp_02_2007/46.%20Chernyshova.pdf

4. *Тетерятникова О.І.* Дискусія на уроках вивчення іноземної мови, як одна з найважливіших умов формування розвинутої особистості, з високим

рівнем кваліфікаційних знань / О.І. Тетерятникова. – Гуманітарно-економічні дослідження. – Т. V. – Миколаїв – Одеса: ТОВВіД, 2008. – С. 331–334.

5. *Здоровенко В. В.* Культура ділового спілкування: навч. посібник / В. В. Здоровенко. – Дрогобич: НВЦ “Каменяр”, 2002. – 147 с.

Davydenko O. V. Discussion as one of the Foreign Language Teaching Effective Methods in Higher Educational Establishments

The article reveals the specifics of the discussion in foreign language teaching and its role in the process of forming of foreign communicative competency.

Key words: *discussion, teaching methods, communicative competency, interactive method.*